

Nekateri vidiki okoljske vzgoje predšolskih otrok

Some aspects of environmental education of pre-school children

V prispevku avtorica razpravlja o nekaterih vidikih okoljske vzgoje predšolskih otrok. Pri tem izpostavi definicijo okoljske vzgoje, katere veljavnost poskuša preverjati skozi uradni Kurikulum za vrtce pri nas in druge spremljajoče dokumente.

In the following article the author discusses some aspects of environmental education of pre-school children. The author puts emphasis on definition of environmental education and tries to confirm its validity via official Curriculum for kindergarten and other accompanying documents.

Pod izrazom ekološka vzgoja razumemo predvsem vedo o varovanju in zaščiti narave, medtem ko okoljska vzgoja problematiko obravnava veliko bolj kompleksno in večplastno. Termin »ekologija« so ljudje dolga leta razlagali z opredelitvijo nemškega biologa Ernesta Haeckela, ki je leta 1866 opredelil ekologijo kot biološko vedo, ki raziskuje odnose med živimi organizmi in njihovim okoljem. Sprememba razlage ekologije se je pričela konec šestdesetih let, ko so ekologijo »odkrili« tudi nebiologi in je naenkrat postala izredno zanimiva za vsakdanje probleme človeštva (onesnaževanje okolja, izkoriščanje virov za proizvodnjo dobrin ...). Človeštvo pričakuje od ekologov recept za ozdravitev okolja. Spremembe pa lahko nastanejo le, ko bo k temu s spremenjenim mišljenjem in delovanjem pripomogel prav vsak posameznik – tudi najmlajši.

Okoljska vzgoja predšolskih otrok

Okoljska vzgoja v sodobnem svetu vse bolj pridobiva na pomenu in se uporablja kot strategija za ohranitev okolja, hkrati pa je pomemben dejavnik pri dviganju okoljske zavesti.

Torej jo lahko razumemo kot vzgojo, ki je interdisciplinarna ter obsega vse ravni človekovega življenja od etičnih in filozofskih konceptov človeka do njegovih dejavnosti in obnašanja, ki je povezano z okoljem (Lepičnik – Vodopivec, 2006).

Okoljska vzgoja predšolskih otrok je zaradi posebnosti predšolskih otrok zasnovana predvsem na aktivnih učnih pristopih, na reševanju preprostih problemov, predvsem pa poteka v naravnem okolju. Že otroci v predšolskem obdobju potrebujejo nenehen stik z naravo, saj jo lahko samo preko doživljanja narave tudi spoznavajo, jo občudujejo, varujejo in se k njej nenehno vračajo. Okoljske za-

Ključne besede:

okoljska vzgoja, predšolski otrok, Kurikulum za vrtce
Keywords:
environmental education, pre-school children,
Curriculum for kindergartens

vesti namreč ne moremo graditi z učenjem, temveč z doživljanjem in spoznavanjem vsega, kar nas obdaja. Pri okoljski vzgoji predšolskih otrok gre torej za neločljivo prepletenost med čustvenimi, spoznavnimi in akcijskimi cilji. Prav zaradi tega terja okoljska vzgoja predšolskih otrok elastičnost vzgojiteljev, zato morajo le ti poseči po novih pristopih, v katerih bodo predšolski otroci aktivni, kjer bodo lahko kritično razmišljali in razvijali pozitivne vrednote do okolja.

Z analizo področij dejavnosti v Kurikulu za vrtce (Kurikul za vrtce je nacionalni dokument, ki ga izvajajo vsi vrtci v Republiki Sloveniji) smo prišli do ugotovitve, »da lahko v vsakem izmed področij dejavnosti najdemo takšne elemente, ki nas usmerjajo k možnostim za okoljsko vzgojo predšolskih otrok« (Lepičnik – Vodopivec, 2002, 165). Kot primer navajamo področje gibanja, kjer najdemo vrsto ciljev, ki smo jih jasno opredelili tudi na področju okoljske vzgoje:

- sproščeno izvajanje naravnih oblik gibanja (hoja, tek, skoki ...),
- spoznavanje vloge narave in čistega okolja v povezavi z gibanjem v naravi,
- zavedanje lastnega telesa in doživljanje ugodja v gibanju.

Globalni cilji s področja narave nas v Kurikulu usmerjajo k razvijanju naklonjenega, spoštljivega in odgovornega odnosa do žive in nežive narave, ki je obarvan izrazito okoljsko. Dejstvo, da okoljska vzgoja v Kurikulu ni opredeljena kot samostojno področje, lahko s strani izvajalcev Kurikula za vrtce (vzgojitelji, pomočniki vzgojiteljev...) slabo vpliva na izvajanje okoljske vzgoje. Vzgojitelj lahko tako med množico predstavljenih ciljev (med katerimi so sicer tudi cilji okoljske vzgoje) nehote prezre t.i. okoljsko obarvane cilje. To pa lahko pomeni slabost pri izvajanju okoljske vzgoje v okviru vsakodnevne dela v vrtcu. Posledično okoljska vzgoja pogosto ostaja dokaj zapostavljena in spregledano področje, prepuščeno vzgojiteljevi občutljivosti do okolja in njegovi presoji o pomembnosti vnašanja okoljske vzgoje v predšolsko vzgojo v vrtcu. Najustreznejše pristope in metode dela, ki so za izvajanje okoljske vzgoje še posebej primerne, strnemo v naslednje:

Čistilna naprava, risanje z voščenkami

Onesnažena reka, risanje z voščenkami

- učenje z različnimi čutili (ne le vid in sluh, tudi vonj, otip in okus)
- učenje s čustvi (ne le strahu in zaskrbljenosti pred globalnim onesnaževanjem, temveč tudi čustva občudovanja, ljubezni, spoštovanja, čudenja)
- učenje z vrednotami (skrbnosti, obzirnosti, varčnosti, solidarnosti, odgovornosti za soljudi, za druga živa bitja, za prihodnost)
- učenje s socialno izkušnjo (sodelovalno učenje, razprave ...).

Literatura

Kurikulum za vrtce. (1999). Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport, Zavod RS za šolstvo in šport.
 Lepičnik -Vodopivec, J. (2002). Odgoj i obrazovanje za okoliš u predškolskim ustanovama s posebnim osvrtom na stajališta odgajatelja i roditelja. Doktorska disertacija. Reka: Filozofska fakulteta.
 Lepičnik -Vodopivec, J. (2006). Okoljska vzgoja v vrtcu. Ljubljana: AWTS.

Namesto zaključka

Človek je komunikacijsko bitje, ki nenehno komunicira z okoljem in s samim seboj. Iz okolja sprejema in v okolje oddaja informacije ne glede na to, ali se jih zaveda ali ne. Odrasel človek, posebej pa otrok, si v stiku z okoljem ne pridobive le znanj o naravi, temveč si razvija čustva, mišljenje, oblikuje navade, stališča in vrednote. Prav zaradi tega je potreba po okoljski vzgoji predšolskih otrok toliko pomembnejša, saj tako kot pravi Prežihov Voranc: »To, kar človek doživlja v mladih letih, kar se kali skozi otroško dušo, to ostane odločilno pri odraslem, iz tega rastejo nagibi, dejanja. Če se ti v mladih letih do česar koli vsadi ljubezen ali pa sovraštvo v srce, to ostane in se pozneje vedno v taki ali drugi obliki pokaže.«